

TERMÉSZETALAPÚ OKTATÁS AZ ISKOLÁBAN

Czett Karmen, Kelemen Eszter

ESETTANULMÁNY: EGY ISKOLAKERT LÉTREHOZÁSA RÉSZVÉTELI AKCIÓKUTATÁS RÉVÉN, AMELY SZEMÉLYES ÉS SZERVEZETI VÁLTOZÁSOKAT EREDMÉNYEZ AZ ISKOLÁBAN

1.

AZ ÖTLET MAGJÁNAK ELVETÉSE

EGY HELYI KÖZÉPISKOLA ÖSSZEFOG KUTATÓKKAL, HOGY AZ ISKOLA MELLETT TALÁLHATÓ ELHAGYATOTT ZÖLD TERÜLETET ISKOLAKERTTÉ ALAKÍTSÁK. A FINANSZÍROZÁS EGY EURÓPAI KUTATÁSI PÁLYÁZATON KERESZTÜL BIZTOSÍTOTT.

PARTNERSÉG

FINANSZÍROZÁS

Napjainkban az emberek egyre inkább **eltávolodnak a természettől**, amely jelentős következményekkel jár – és a gyermekek különösen érintettek ebben. Nincs döntési jogkörük, és ki vannak zárva a környezetük formálásából, miközben jövőjük veszélyben forog a klímaválság miatt. Míg a környezeti nevelés kiutat biztosíthatna, többnyire osztálytermi keretek közé van szorítva, ami korlátozza hatását, valamint akadályozza a komplex világ-szemlélet kialakulását.

A természet- és **élményalapú tanulás** át-fogó megoldást kínál: lehetőséget biztosít a tanulóknak, hogy fejlesszék ökológiai felelősségtudatukat és alkalmazkodóképességüket. Hogyan integrálható az iskolai zöld környezet és a biodiverzitással kapcsolatos egyéb tapasztalati módszerek a közoktatásba annak érdekében, hogy a gyermekek szorosabb kapcsolatba kerüljenek a természettel és előmozdítsuk a transzformatív változást?

PLANET4B

2.

A KULCS- FONTOSSÁGÚ PEDAGÓGUS

EGY ELHIVATOTT TANÁR KEZDEMÉNYEZI A PROJEKTET, ÉS JELENTŐS IDŐT SZÁN A KOORDINÁLÁSRA, A KUTATÓKKAL VALÓ EGYÜTTMŰKÖDÉSRE, VALAMINT A DIÁKOK ÉS KOLLÉGÁK BEVONÁSÁRA.

ELKÖTELEZETT TANÁR

CSAPATMUNKA

„Vannak helyzetek, amikor egy lelkiismeretes tanító [...] tud a természet szépségével foglalkozni.”

„A tanároknak a kultúrája, a kísérő pedagógusnak, mint mintaadó személyiségnek, az attitűdje nagyon fontos tud lenni.”

3.

A KERT KÖZÖS MEGTEREMTÉSE

A KUTATÓK RENDSZERESEN ELLÁTOGATNAK AZ ISKOLÁBA, HOGY ELINDÍTSÁK A KÖZÖS ALKOTÁSI FOLYAMATOT, MEGOSZTJÁK TUDÁSUKAT A BIODIVERZITÁSRÓL, MIKÖZBEN MEGISMERIK A DIÁKOK TERMÉSZETHEZ FÜZŐDŐ SZEMLÉLETÉT ÉS KERTFEJLESZTÉSI ÖTLETEIKET.

KÖLCSÖNÖS TANULÁS

A kert közös kialakítása nem csupán az osztályteremben tanult gyakorlati alkalmazása, a csapatépítés vagy a fizikai aktivitás miatt lényeges. Kiemelt szerepe lehet abban is, hogy megmutassa, hogyan lehet a mindennapi döntéseink során figyelembe venni a természetet, és előtérbe helyezni élőlénytársaink jóllétét. Az iskolaudvar és az iskolakert kialakításakor többféleképpen is segíthetjük a biodiverzitás megőrzését, például:

- Kaszálatlan területek meghagyásával táplálkozó- és szaporodóhelyet biztosítunk a baporzó rovarok és lepkek számára az iskolaudvaron. Ön-magában a kaszálás ritkítása vagy elhagyása is növeli a biológiai sokféleséget, de tovább fokozhatjuk ezt, ha a környék virágzó vadnövényeinek (pl. pipacs, közönséges zsálya, hólyagos habszegfű, nagy ökörfarkkóró) magjait összegyűjtjük és elszórjuk a kaszálatlan területen.

- Madárodúk és rovarhotelek kihelyezésével elősegítjük, hogy változatos madár- és rovarfajok telepedjenek meg az iskolaudvaron.

- Az iskolában keletkező zöldhulladék komposztálásával, és a virág- vagy zöldségágyások mulcsolásával javítjuk a talaj biodiverzitását és pozitívan befolyásoljuk fizikai és kémiai jellemzőit.

4.

NÖVEKVŐ FELELŐSSÉGÉRZET ÉS ÉRTÉKEK

A DIÁKOK TÖBB IDŐT TÖLTENEK A SZABADBAN, GONDOZZÁK A KERTET, MIKÖZBEN KIALAKUL BENNÜK FELELŐSSÉGÉRZET, ÉS ERŐSÖDNEK A TERMÉSZETTEL, KÖZÖSSÉGGEL KAPCSOLATOS ÉRTÉKEIK.

ELKÖTELEZŐDÉS

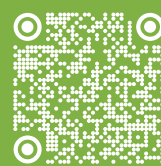
TAPASZTALATI TANULÁS

A PHOTOVICE-MÓDSZERRŐL

Önkéntes diákok 6-8 hét alatt okostelesonjaikkal készítettek olyan képeket, amelyek a természethez és egymáshoz fűződő viszonyukat ábrázolják a kertben. Ezt követően a diákokkal külön beszélgetés következett, ahol a képek tartalmát elmagyarázták, és kiválasztották a kedvenceket – a tanév végén pedig fotókiállítást szerveztünk belőlük. Ez a módszer a vizuális típusú diákoknak is segíthet kifejezni a gondolataikat és érzéseiket, valamint közelebb hozhatja őket a természethez.

„...azt próbáltuk meg bemutatni, hogy mi a kapcsolatom a természettel, hogy itt éppen elfújok egy pitypangot, és az látszódik. [...] olyan kis játékos szerintem. És hogy én szoktam így játszadozni a természetben, vagy hogy mondjam, hogy így ha kirándulni megyünk, akkor is a legnehezebb utakon megyek, meg ilyenek.”

„Itt a virágok között van egy ilyen baporzó rovar, ami éppen baporozza az egyik virágot. Az azért tetszett annyira, mert látszik, hogy a kerten belül is működik a természet rendje, hogy a bogarak baporozzák a virágokat, és működik minden ahogy kéne.”

5.

AZ ISKOLA ÁTALAKULÁSA

AHOGY A KERT AZ ISKOLA MINDENNAPJAINAK RÉSZÉVÉ VÁLIK, OLYAN SZERVEZETI GYAKORLATOK ALAKULNAK KI, AMELYEK NEMCSAK AZ ISKOLA KÖRNYEZETÉT VÁLTOZTATJÁK MEG, HANEM A DIÁKOK, TANÁROK ÉS KUTATÓK GONDOLKODÁSMÓDJÁT ÉS KÉSZSÉGEIT IS.

INTÉZMÉNYI VÁLTOZÁS

SZEMLÉLETVÁLTÁS

MILYEN POZITÍV HATÁSOKAT TAPASZTALTAK TANÁROK A SZABADTÉRI ÓRATARTÁS SORÁN?

„Oldott hangulatban tanultunk és beszélgettünk. Élménytelibb együttlét a gyerekek számára.”

„Bizonyos természeti jelenségekre és emberi produktumokra közvetlenül rá lehetett mutatni.

A szemléltetés hitelesebb tette a tanítást.”

„Izgalom, érdeklődés, a feladattartás idejének növekedése, aktivitás, kreativitás.”

Légy aktív kezdeményező és kapcsolódj be az iskolaudvarban és -kertben zajló tevékenységekbe. Invitálj meg más helyi szereplőket az iskolaudvar és -kert kialakításába és fenntartásába.

HOGYAN SEGÍTHETSZ, HA AZ ISKOLA SZOMSZÉDSÁGÁBAN ÉLSZ VAGY DOLGOZOL?

6.

ÉRTÉKEK ÉS VISELKEDÉS GONDOZÁSA

KUTATÓK MŰVÉSZETI ALAPÚ MEGKÖZELÍTÉSEK ÉS REFLEXÍV TANULÁSI MÓDSZEREK ALKALMAZÁSÁVAL VIZSGÁLJÁK, HOGYAN HAT A KERT AZ ÉRTÉKEKRE ÉS VISELKEDÉSRE. NYÍLT PÁRBESZÉDEKEN, KREATÍV ÖNKIFEJEZÉSEN ÉS ÖNREFLEXIÓN KERESZTÜL MÉLYÍTIK A DIÁKOK TERMÉSZETHEZ VALÓ KÖTÖDÉSÉT ÉS A FENNTARTHATÓSÁGRÓL ALKOTOTT KÖZÖS MEGÉRTÉST.

REFLEXÍV TANULÁS

MŰVÉSZETI ALAPÚ MÓDSZEREK

Röviden a részvételi színházról

Az iskolában a Káva színházi társulat egy részvételi előadást valósított meg, amely egy társadalmi következménnyel járó környezeti pusztításról szól. A diákoknak lehetőségük nyílt arra, hogy aktív részvételükkel alakítsák a történet menetét. A folyamat során felszínre törtek az érzelmeik, majd közös reflexióval cselekvésorientált megoldásokat kerestünk.

„Ha mindenki lenne a bolygó, az emberiség nem uralná a természetet.”

7.

EGY SZEBB JÖVŐ MŰVELÉSE

AZ ÉVEK SORÁN A KERT VIRÁGZIK, EGYRE TÖBB DIÁKOT HOZVA KÖZELEBB A TERMÉSZETHEZ, MIKÖZBEN HOZZÁJÁRUL A TERMÉSZETKAPCSOLATRÓL ÉS AZ EHHEZ KAPCSOLÓDÓ ÉRTÉKEKRŐL MEGLÉVŐ TUDASHOZ.

TARTÓS ÁTALAKULÁS

ÚJ KUTATÁSI EREDMÉNYEK

HOSSZÚ TÁVÚ ELKÖTELEZŐDÉS

HOGYAN KAPCSOLÓDNAK ÖSSZE A MEGFIGYELT HATÁSOK? A „VÁLTOZÁS ÚTJA”

A szabadtéri órák növelték a diákok választási szabadságát és együttműködőbb kapcsolatokat eredményeztek, ezáltal létrehozva egy olyan biztonságos teret, ahol a diákok megnyílhattak. A művészeti és reflexiós módszerek alkalmazása ebben a fizikailag és lelkileg is biztonságos térben lehetővé tette, hogy a résztvevők felismerjék és elfogadják a természethez kapcsolódó értékek sokféleségét, és érzelmileg is bevonódjanak. Ezek a változások pedig elősegítették, hogy a diákok megfogalmazzák kétélyeiket, kritikai észrevételeiket a tágabb társadalmi rendszerrel kapcsolatban, ami a transzformatív tanulás alapeleme.

A folyamat hatására közös értékek, új iskolai normák és viselkedésformák alakultak ki. Mindez pedig tükröztethet az iskola falain: a helyi közösségekre, sőt a tágabb társadalomra is hatással lehet – méghozzá oda-vissza ható módon, vagyis a társadalmi változások is visszahatnak az iskolák világára, így reformálva meg a tanulás világát.

A PLANET4B projekt az Európai Unió Horizont Európa kutatási és innovációs programjának támogatásával valósul meg (megállapodás száma: 101082212).

Ezt a projektet az Egyesült Királyság Kutatási és Innovációs Hivatala (UKRI) finanszírozza az Egyesült Királyság kormányának támogatásával való megállapodás keretében.

Ez a projekt a Svájci Államoktól az Oktatási, Kultúráért és Innovációért (ISER) támogatásával valósul meg.

ESSRG

czett.karmen@essrg.hu